

Fitxa tècnica d'actuació

Optimització de la gestió dels residus en mercats de venda no sedentària

Fraccions	Orgànica, Paper i Cartró, Envasos lleugers, altres fraccions específiques.	Tipus d'actuació	Prevençió i separació
Categoria	Prevençió i millora de la recollida selectiva	Zona d'implementació	Mercats de venda no sedentària

Aspectes clau

- Revisió i actualització de la normativa de gestió de residus en l'àmbit dels mercats de venda no sedentària
- Identificació de les necessitats reals del MVNS per a seleccionar les actuacions de millora més adequades.
- Coordinació i implicació de tots els agents implicats (paradistes, personal tècnic, empresa contractista i ciutadania).
- Definició d'indicadors de seguiment i anàlisi de dades per a garantir la millora continua de les actuacions implementades.

Context i problemàtica

Els mercats de venda no sedentària (MVNS) són formes de comerç que es desenvolupen sense un establiment fix. En lloc d'això, utilitzen parades o instal·lacions mòbils ubicades en espais públics de manera temporal o periòdica. Dins d'aquesta categoria s'inclouen els mercats setmanals i ambulants, les fires, i altres esdeveniments similars.

Aquests espais reben una elevada afluència de ciutadania i generen volums significatius de residus, convertint-se en entorns amb risc d'acumulació de deixalles a la via pública, males olors, proliferació d'insectes i rosegadors, derivant així en una percepció negativa per part de la ciutadania. Per aquest motiu, els MVNS representen un **punt estratègic d'intervenció en la millora de la gestió dels residus**.

La responsabilitat de gestionar els residus generats als MVNS recau sobre els ens locals, ja que per la seva naturalesa, són **assimilables als residus domèstics** i, per tant, s'han de poder gestionar a través del sistema municipal de recollida. A més, des de l'aprovació de la Llei 18/2017, de l'1 d'agost, de comerç, serveis i fires, la Generalitat de Catalunya estableix l'obligació que tots els municipis catalans amb MVNS aprovin una ordenança municipal que reguli el seu funcionament.

No obstant això, els paradistes poden gestionar els seus residus per compte propi a través de gestors autoritzats, sempre que s'informi i justifiqui adequadament, segons indiqui l'ordenança reguladora de residus.

Per tot això, els MVNS requereixen **estratègies específiques de prevenció i recollida de residus** que garanteixin una gestió eficient i sostenible dels residus generats, integrant la participació dels diferents agents implicats: paradistes, personal tècnic municipal, empreses contractistes dels serveis de neteja viària i recollida de residus i ciutadania.

Actuacions de millora

A continuació, es presenten un seguit d'actuacions, agrupades en 2 àmbits principals, amb l'objectiu de millorar la prevenció i gestió dels residus generats als MVNS:

A) Prevenció i recollida selectiva de residus

1. Subministrament d'elements d'aportació:

Per a facilitar la separació i recollida selectiva de les diferents fraccions de residus generades als MVNS, resulta necessari posar a disposició dels paradistes **elements de contenització o aportació**. La definició de les tipologies i quantitats d'aquests elements s'ha d'ajustar a les necessitats i característiques específiques de cada MVNS, garantint així un ús eficient i accessible per a els paradistes.

Així mateix, cal adaptar la **planificació operativa del servei de recollida i assignar els recursos humans** necessaris per assegurar una correcta cobertura i una gestió correcta dels residus generats, atenent tant a la tipologia com al volum dels elements de contenització proporcionats.

2. Implementació de punts de recollida de residus específics:

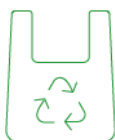
Els MVNS, generen sovint residus amb poques alternatives de recollida, com ara **RAEE, olis vegetals usats, palets, penjadors**, entre d'altres, que en alguns casos no compten amb canals de gestió pròxims i, o adequats.

La **implementació de punts de recollida específics** dins dels MVNS es presenta com una alternativa eficaç perquè els paradistes i ciutadania puguin dipositar aquests residus de manera ordenada i controlada.

Per a implementar aquesta actuació, es poden establir diferents solucions segons la tipologia de residu:

- **Punt de recollida de palets i caixes de fusta:** Instal·lar **zones específiques** on els paradistes puguin dipositar palets i caixes de fusta, facilitant-ne la recollida i posterior reutilització.
- **Deixalleria mòbil amb contenidor autocarregable:** Posar a disposició una **deixalleria mòbil** per a recollir petits RAEE, olis vegetals usats i altres residus especials.
- **Compostador comunitari per a matèria orgànica:** Ubicar un **compostador comunitari**, proper als punts de generació i amb accés a aigua, per al tractament de la fracció orgànica generada al mercat. Aquesta mesura contribueix a reduir la quantitat de residus orgànics i fomenta la participació dels paradistes.

3. Foment de l'ús de materials reutilitzables o biodegradables:

Els **materials plàstics d'un sol ús** constitueixen una proporció significativa dels residus generats en els MVNS, especialment en parades de restauració i comerç minorista. Aquest fet els converteix en un punt estratègic per a la implementació de mesures de prevenció i millora de la gestió d'aquests tipus de residus.

Les línies d'actuació que es poden adoptar en els MVNS són les següents:

- **Subministrament de bosses reutilitzables:** Proporcionar als paradistes **bosses de tela reutilitzables** destinades a la clientela, reduint l'ús de bosses de plàstic convencionals.
- **Ús de bosses compostables per a residus orgànics:** Facilitar als paradistes **bosses compostables** per acumular la fracció orgànica, que posteriorment es dipositarà als elements de contenització habilitats per a la seva recollida selectiva.
- **Implementació de vaixel·la biodegradable en parades de restauració:** Promoure l'ús de **vaixel·la biodegradable**, substituint els productes de plàstic d'un sol ús, especialment en parades de restauració.

4. Reconeixement de bones pràctiques amb incentius econòmics:

Una via eficaç per a fomentar la participació dels paradistes en la millora de la gestió dels residus generats és la creació de **programes de reconeixement públic i incentius econòmics o reputacionals**. Aquests programes permeten valorar i distingir aquelles parades que incorporen bones pràctiques ambientals i contribueixen a consolidar un model de mercat més sostenible.

Per avaluar el grau de sostenibilitat de les parades participants, és necessari definir un conjunt de **criteris tècnics**, que poden incloure:

- L'eliminació de productes de plàstic d'un sol ús.
- L'ús de materials d'emalatge de productes reciclables, compostables o reutilitzables.
- La prioritització de proveïdors de proximitat i que es regeixin pels principis de la sostenibilitat.
- La implementació de mesures per a reduir el malbaratament alimentari.
- La separació correcta de residus.

Per a garantir una aplicació transparent i verificable, cal establir un **procediment estructurat d'implementació i avaluació**. Aquest ha d'incloure, com a mínim: els requisits i criteris de participació, el procés d'inscripció al programa, els mecanismes d'avaluació i seguiment, així com la definició de l'òrgan o comitè avaluador.

Les parades que compleixin els requisits establerts podran obtenir un **distintiu de sostenibilitat** que reconegui la seva bona gestió dels residus. Aquelles que no compleixin els criteris poden rebre recomanacions de millora per ser implementades i ser reavaluades en una fase posterior, fomentant la millora contínua i la consolidació de bones pràctiques.

B) Gestió tècnica i administrativa

1. Actualització ordenances municipals:

Per a garantir una gestió eficient dels residus generats als MVNS, és imprescindible **actualitzar les ordenances municipals** de gestió de residus, incorporant criteris tècnics, ambientals i operatius específics per a aquests tipus d'activitat. Aquesta actualització ha de ser coherent amb la normativa vigent i amb el objectius en l'àmbit de la gestió de residus.

Els aspectes clau que cal considerar en aquest procés són:

- **Establir procediments estandarditzats** per a la **correcta separació, recollida i gestió dels residus** de les diferents fraccions de residus generades.
- **Incorporar mecanismes d'incentiu** per a fomentar el **compliment dels criteris de sostenibilitat**, com ara reduccions en les taxes de llicència, bonificacions per bones pràctiques ambientals o reconeixement addicional en les campanyes municipals de comunicació.
- **Garantir el compliment normatiu** mitjançant **programes de formació i sensibilització** sobre bones pràctiques i gestió eficient dels residus adreçats als paradistes, personal tècnic i operatiu.

2. Definició de procediments i actuacions en l'operativa de la recollida:

Amb la finalitat de millorar l'eficiència del servei de recollida de residus i garantir un entorn net i ordenat en els MVNS, és necessari establir **procediments tècnics i operatius** clau en l'operativa del servei. Aquests procediments han d'assegurar la correcta separació de les fraccions de residus, minimitzar els impactes derivats d'una gestió insuficient i optimitzar la coordinació entre els diferents agents implicats.

Així doncs, resulta imprescindible **garantir que les empreses contractistes compleixin els protocols establerts** per a la recollida selectiva i la neteja del MVNS. Per aquest motiu, cal revisar els contractes actuals per assegurar que inclouen condicions tècniques específiques sobre la gestió dels residus generats en aquests espais.

En cas de renovació o licitació d'un nou contracte, s'ha de dur a terme un estudi previ per a determinar les **clàusules necessàries que cal incorporar als plecs de prescripcions tècniques** per a garantir una gestió eficient i sostenible dels residus.

Figura. Font pròpia

3. Canal de comunicació amb els paradistes (línia verda bidireccional):

La comunicació entre els paradistes i les administracions locals pot ser limitada i poc estructurada, la qual cosa dificulta la coordinació i disminueix la participació dels agents implicats en la gestió dels residus dels MVNS.

La creació d'una **línia verda bidireccional** es presenta com una eina clau per a revertir aquesta situació, proporcionant un canal àgil i permanent de comunicació entre els paradistes i l'ajuntament. Aquest canal ha de permetre **l'intercanvi d'informació** en temps real, com ara canvis d'horaris, incidències, canvis logístics o comunicats de servei, afavorint una gestió més coordinada, transparent i participativa.

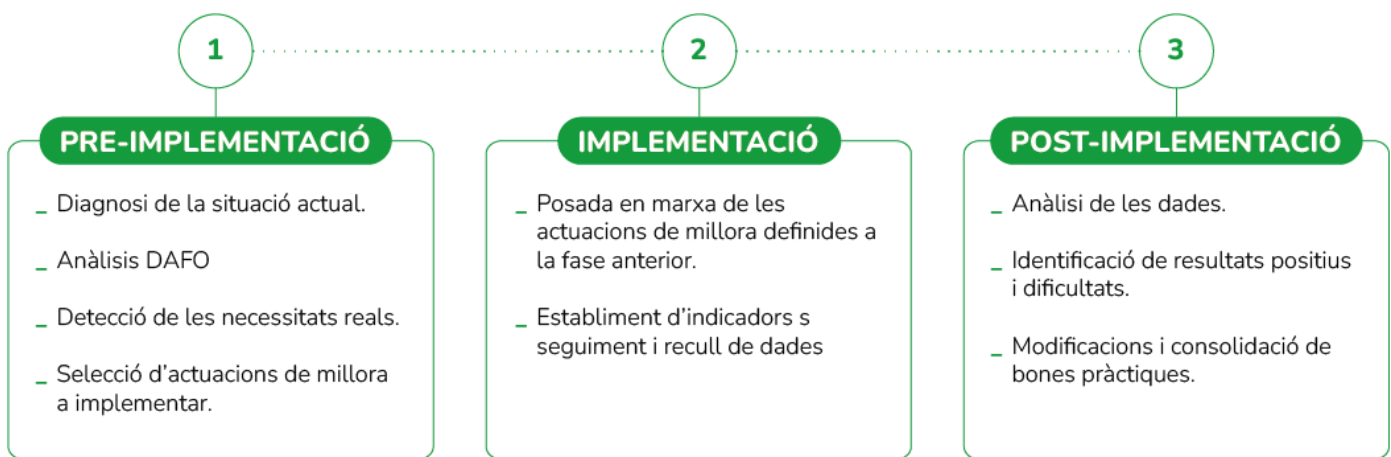
Per a la seva implementació, es recomana seguir les següents actuacions:

- **Definició de la plataforma o canal tecnològic** més adequat (aplicació mòbil, correu, espai web municipal, etc.).
- Actualització i verificació de les **dades de contacte** de tots els paradistes.
- Creació de **grups de difusió segons la tipologia de parades**, per optimitzar la transmissió específica.
- Formació tant per als paradistes com per al personal municipal sobre el **funcionament, protocols d'ús i avantatges** de la línia verda.

Descripció fases d'implementació

La posada en marxa d'un pla de millora de la gestió de residus als MVNS ha de seguir una planificació estructurada i seqüencial. L'objectiu és garantir el desenvolupament d'actuacions responnent a les **necessitats identificades en el MVNS** i que la seva implementació sigui **justificada i coherent**, evitant una selecció aleatòria de mesures.

La implementació s'articula en **tres fases principals**: pre-implementació, implementació i post-implementació.

Figura 1. Descripció de les fases d'un pla de sostenibilitat per la optimització de residus de MVNS.

1. Fase de pre-implementació

Aquesta primera fase té com a objectiu establir les bases tècniques necessàries per al disseny del pla d'optimització de la gestió de residus al MVNS.

Per tal de seleccionar les actuacions més ajustades a la realitat del MVNS, és imprescindible elaborar una **diagnosi inicial de la situació actual** en relació amb la gestió dels residus. Aquesta diagnosi ha d'incloure, com a mínim, els següents aspectes:

- Recopilació i **revisió de la normativa vigent aplicable**, així com de la documentació i informació tècnica disponible en matèria de gestió de residus i funcionament del MVNS.
- Anàlisi de les **parades**, identificant-ne el nombre, volum i tipologies, per tal **d'estimar les fraccions de residus** predominants en funció de la naturalesa dels productes comercialitzats per tipus de parada.
- Avaluació del **sistema de recollida existent**, identificant els tipus d'elements d'aportació actualment disponibles, freqüències de recollida, ubicació, estat i les dinàmiques operatives associades.
- Estudis de **caracteritzacions de residus i establiment d'una "bossa tipus"**, que permetin quantificar i qualificar els residus reals generats al MVNS. Aquestes dades constitueixen una base tècnica fonamental per a la planificació i dimensionament del servei de recollida, ja que permeten estimar amb precisió els volums de residus generats, així com determinar la recollida potencial i el grau de millora en la recollida selectiva.

- Recollida d'**informació qualitativa**, mitjançant enquestes, entrevistes o altres canals de comunicació amb els paradistes, amb l'objectiu de conèixer de primera mà les seves necessitats, dificultats i preocupacions amb relació a l'actual gestió dels residus en el MVNS.

Un cop recopilada i analitzada tota la informació, es recomana realitzar una **anàlisi DAFO** que permeti identificar, de manera àgil i objectiva les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats de l'actual gestió de residus. En aquest sentit, aquest exercici d'anàlisi servirà d'ajuda per a definir les actuacions de millora prioritàries, garantint que siguin viables, justificades i adaptades a la realitat.

Aquesta fase constitueix, per tant, **l'etapa de fonamentació del pla**, i és clau per assegurar que les actuacions posteriors es basin en la realitat del MVNS.

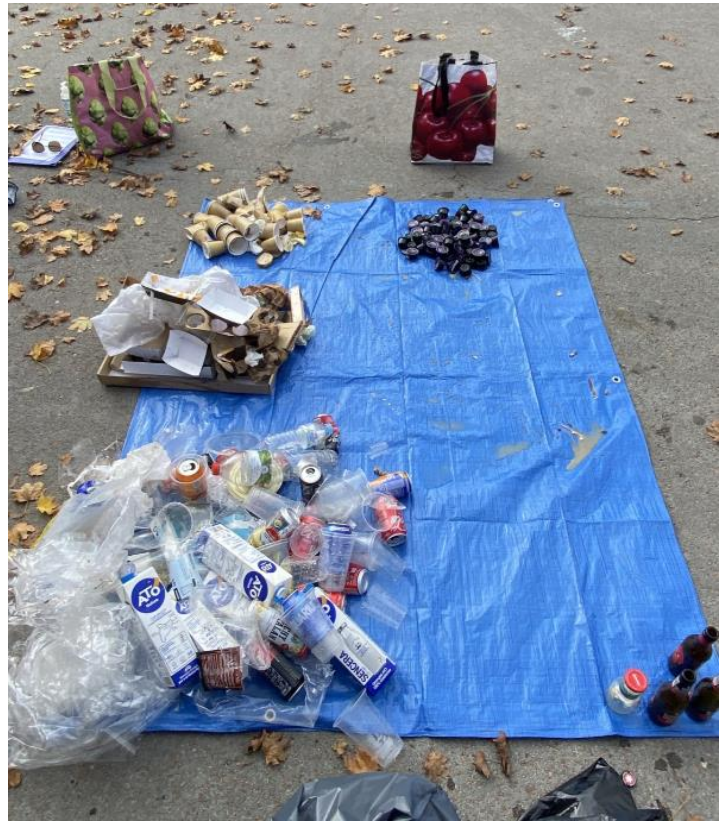

Figura: Font pròpia

2. Fase d'implementació

La fase d'implementació correspon al moment **d'execució de les actuacions seleccionades** segons els resultats obtinguts en la fase de pre-implimentació. Comprèn la mobilització dels recursos tècnics, humans i econòmics necessaris, així com la coordinació dels agents implicats, incloent-hi paradistes, personal municipal, empreses contractistes i ciutadania.

Per a garantir una aplicació eficaç i ordenada, la implementació s'ha de dur a terme de manera **progressiva i escalonada**, introduint les actuacions de forma gradual segons la seva complexitat i impacte. Aquesta estratègia permet ajustar procediments i resoldre possibles problemes abans d'aplicar l'actuació a la totalitat del mercat.

Així mateix, prèviament a l'inici de l'execució, és imprescindible realitzar una **tasca de comunicació i coordinació** amb totes les parts implicades, amb l'objectiu d'informar sobre les actuacions, establir responsabilitats i fomentar la participació activa dels agents implicats.

Paral·lelament, cal definir **indicadors de seguiment** i **recollir les dades necessàries**, tant quantitatives com qualitatives, sobre diferents aspectes relacionats amb cada actuació. Aquest registre serà fonamental per analitzar el grau d'assoliment de l'actuació, detectar oportunitats de millora i consolidar bones pràctiques.

3. Fase de post-implementació

La fase de post-implementació té com a objectiu **avaluar l'impacte i l'eficàcia de les actuacions executades** durant la fase d'implementació. Aquesta etapa es fonamenta en l'anàlisi de les dades recollides pels diferents indicadors de seguiment, que permet realitzar una anàlisi objectiva dels resultats obtinguts.

L'anàlisi dels indicadors proporciona **informació clau per a identificar tant els resultats positius com les dificultats sorgides** durant l'execució de les actuacions. Així mateix, permet calcular l'efectivitat i l'eficiència de les mesures aplicades, detectar punts crítics, mancances i oportunitats de millora, i realitzar ajustos o modificacions segons la realitat observada, contribuint així a consolidar bones pràctiques.

Aquesta fase assegura que els resultats obtinguts serveixin de base per a la presa de decisions, la millora contínua de les actuacions i la consolidació de processos **eficients, sostenibles i reproduïbles** en la gestió de residus als MVNS

Casos d'èxit

En aquest apartat es presenten diversos casos d'èxit i iniciatives a destacar relatius a la gestió dels residus en MVNS i altres mercats amb característiques similars.

- Cabanyal (València) - Projecte de gestió sostenible de residus al mercat de Cabanyal. Projecte basant en actuacions de sensibilització dels usuaris i actuacions per fomentar el consum responsable.
- Gavà - Projecte Rebag a Mercagavà. Aquest projecte consisteix en repartir bosses de tela reutilitzables confeccionades en centre de col·lectius amb risc d'exclusió social.
- Sitges - Iniciatives per reduir la generació de plàstics als MVNS on es promou la substitució de bosses de plàstic per cistells d'espert i es fomenta els hàbits de compra sostenible.

Conclusions

- La diversitat existent entre els diferents MVNS, així com dins de cada mercat en termes de mida i composició de parades, requereix l'adopció de solucions específiques per a cada cas.
- Conèixer les limitacions i necessitats actuals dels MVNS és fonamental per a definir i desenvolupar actuacions concretes i efectives en la gestió de residus.

- Establir una figura responsable de la gestió de residus dins dels Serveis Tècnics Municipals facilita la coordinació i implementació de les actuacions previstes.
- Disposar de sistemes de comunicació àgils i bidireccionals entre paradistes i ajuntament millora la coordinació operativa i fomenta la participació en la gestió dels residus.
- La intervenció en els MVNS és estratègica i necessària, atès el volum significatiu de residus generats i el risc associat de generar una imatge negativa i manca de netedat en els espais públics.
- És imprescindible continuar desenvolupant estratègies de millora contínua que promoguin la implicació dels paradistes i altres agents en la gestió sostenible dels residus.
- Existeixen exemples d'èxit en diversos municipis que han aconseguit una gestió adequada dels residus en MVNS o entorns similars, que poden servir de referència i bones pràctiques.

Enllaços d'interés

<https://solidanca.cat/collaborem-amb-rebag-el-projecte-de-bosses-retornables-al-mercat-de-gava/>

<https://www.diba.cat/es/web/mercats-sostenibles>

